

Boomboeketten Oud-Bussem zijn nog springlevend

Landgoed Oud-Bussem biedt bomen uit de 18^e, 19^e en 20e eeuw. Er is dus heel wat monumentaals te ontdekken. Het park is ook bijzonder omdat het een blik gunt op beplantingsstijlen uit het verleden. Van de lindelaan uit de 18e eeuw tot de boomboeketten van zomereik.

Tekst Bert Maes en Jan Loggen / Beeld Bert Maes

Boomboeket van drie zomereiken in één plantgat

Markante rode beuk met twee wierookceders

De hoog oprijzende rijen linden van de oprijlaan zijn het eerste wat in het oog springt bij de ingang van landgoed Oud-Bussem. Wie de laan oprijdt, ziet verspreid over het park meerdere monumentale bomen te midden van glooiende gazons. Oud-Bussem is dan ook vooral interessant vanwege de vele bijzondere bomen en boomstructuren. In het park zijn bomen, lanen en boomgroepen uit de 18^e, 19^e en begin van de 20^e eeuw te vinden. Deze zijn van betekenis voor de geschiedenis en de kennis van de boomkwekerij in de lage landen. Verschillende variëteiten, met name die van de lindebomen, zijn zeer waardevol. Stekken en zaden kunnen gebruikt worden als kweekplantsoen voor nieuwe aanplant bij het herstel van historische parken en lanen; niet in de laatste plaats voor Oud-Bussem zelf. Daarnaast zijn deze oude bomen belangrijk voor onder andere vogels, ongewervelden, vleermuizen en mycorrhiza's.

Het landgoed Oud-Bussem in de gemeente Huizen is eigenlijk de resterende kern van het oorspronkelijke landgoed. Tot het begin van de 20^e eeuw was Oud-Bussem namelijk een stuk groter. Het huidige landgoed bestaat uit een landhuis, bijgebouwen en een park: het geheel is tot rijksmonument verklaard. Het park heeft een oostwest-ligging met een min of meer symmetrische opzet van lanen en beplantingen. Het landhuis met bijgebouwen ligt op tweederde van het terrein en verdeelt het park in een westelijk en oostelijk gedeelte.

Het park van Oud-Bussem is al in de 18^e eeuw aangelegd, maar kreeg rond 1915 van tuinarchitect Leonard Springer

een meer landschappelijke stijl. Springer integreerde parkelementen uit zijn eigen tijd met de die van de 18^e eeuw. Het park is nu zo'n 6 ha groot en wordt onderhouden door vaste tuinbeheerder Jan Loggen. Deze tuinbaas is ook verantwoordelijk voor het meerjarenbeleid, waaronder het bomenbeheerplan. Loggen is in dienst van SAS, een Amerikaans softwarebedrijf dat sinds 1993 eigenaar is van landgoed Oud-Bussem.

Sortiment

Behalve de genoemde lindelanen zijn aan de zuidzijde van het park zomereiken en beuken te vinden. Deze laanbomen dateren uit de tweede helft van de 19^e eeuw en zijn kenmerkend voor een landschappelijke parkaanleg. De bomen zijn waarschijnlijk een tweede generatie. In de ruime gazons die tussen het lanenstelsel liggen, staan ook oudere boomgroepen. Sommige van hen zijn zelfs van eind 1700.

Aan de westzijde van het landhuis tref je twee 'boomboeketten' aan van elk drie zomereiken in één plantgat. In de 18e en eerste helft van de 19e eeuw waren boomboeketten een gewilde vorm van beplanting. Tuin- en landschapsarchitecten plaatsten graag bomen in groepen, omdat deze zo sneller een monumentaal volume bereikten. Hoewel ze nu schaars lijken te zijn, komen er onverwacht steeds meer boven water, ook van boomsoorten als iep, paardenkastanje en platanen. Dit is het gevolg van de aandacht die er voor is, waardoor boomgroepen eerder worden herkend.

Aan de oostzijde van het landhuis

staan twee monumentale Hollandse linden, uit de 18^e eeuw. Ze maakten vroeger waarschijnlijk deel uit van de erfbeplanting rondom het huis. De linden zijn mogelijk nog een 17^e eeuwse cultuurvariëteit.

In de 19^e eeuw zijn er veel nieuwe bomen en heesters in het park aangeplant. Uit die tijd, begin 1800, dateren twee grote, breed uitgegroeide, vrijstaande rode beuken. Ze zijn een opvallende verschijning in het park. Op andere plaatsen zijn ook grote beuken te vinden van eind 1800.

Opvallend in park Oud-Bussem zijn de verspreid staande groepen hemelbomen, Californische cipressen, taxussen en Pontische rhododendrons. In het oostelijke deel van het park ligt een monumentale boomcirkel die uit meerdere boomsoorten bestaat: rode beuk, gewone beuk, witte paardenkastanje, bonte esdoorn (inmiddels dood) en zomereik. Andere bijzonderheden van Oud-Bussem zijn de hoge wierookceders, moseiken, oude kerspruimen en gele kornoeljes.

Uit de bewaard gebleven opmetingskaart van Leonard Springer uit circa 1915 blijkt dat Oud-Bussem vroeger nog meer boomsoorten en heestersoorten herbergde. Het gaat om soorten als Japanse cipres, een spar, haagbeuk, sneeuwklonjesboom, acacia, rode paardenkastanje, bonte iep en noot (waarschijnlijk een walnoot). Ook staan er meer moseiken en hemelbomen op de kaart dan je nu op het terrein aantreft.

Het beheer van Oud-Bussem

Oud-Bussem wordt onderhouden met respect voor het verleden. Bomen die door ouderdom moeten wijken, worden vervangen door nieuwe bomen van een groot formaat. Er wordt bewust niet gekozen voor grootschalige verjonging. Daarnaast spelen landschappelijke en ecologische waarden een belangrijke rol. Aftakelende bomen, die geen gevaar voor de omgeving opleveren, worden zo

De oprijlaan van Oud-Bussem met de monumentale, opgaande Hollandse linden

lang mogelijk gehandhaafd, zeker als daarin rosse vleermuizen of kerkuilen verblijven.

Maar door de respectabele leeftijd van de bomen op Oud-Bussem is er nu en dan wel sprake van uitval. Beheerder Jan Loggen vroeg zich dan ook af op welke wijze en met welk plantmateriaal hij het bomenbestand het beste kon verjongen en inboeten. Voor het antwoord hierop schakelde hij Ecologisch Adviesbureau Maes in.

Voor het beheer in de toekomst is het behoud van parkstructuren en -elementen van belang. Inboeten met authentiek historisch plantgoed past in een historisch verantwoord beheer. Tijdig opkweken van historisch plantgoed is

bij deze visie van belang, met name voor de linden, beuken en kerspruimen. Voor andere soorten als Californische cipres, Pontische rhododendron, moseik en wierookceder gaat het waarschijnlijk meer om de soort dan specifieke variëteiten.

Het belangrijkste advies voor Oud-Bussem is de verjonging van de landgoedbomen zo geleidelijk mogelijk te laten verlopen. Dat betekent alleen bomen vervangen als ze dood zijn of vanwege gevaar weg moeten. Belangrijke voordelen van deze aanpak zijn dat je zo de authenticiteit, de cultuurhistorische waarde en de beleevingswaarde hoog houdt. Aan een groot aandeel aan monumentale bomen valt tenslotte meer te beleven dan aan een groot aandeel jonge bomen. ■